

Onze ref: 2014/AAR 19

Contactpersoon: ingrid.aendeboom@cntr.be

Aanbeveling tot herziening van artikel 150 van de Grondwet

Korte inleiding

Artikel 150 van de Belgische Grondwet stelt :

'De jury wordt ingesteld voor alle criminele zaken, alsmede voor politieke misdrijven en drukpersmisdrijven, behoudens voor drukpersmisdrijven die door racisme of xenofobie ingegeven zijn.'

Twee beschouwingen bij dit artikel:

1. De grondwet spreekt van 'drukkersmisdrijven', en wil daarmee een hoge bescherming bieden aan de vrijheid van meningsuiting, zoals die gewaarborgd wordt door:

Art.

19

"De vrijheid van erediens, de vrije openbare uitoefening ervan, alsmede de vrijheid om op elk gebied zijn mening te uiten, zijn gewaarborgd, behoudens bestraffing van de misdrijven die ter gelegenheid van het gebruikmaken van die vrijheden worden gepleegd.

Waar de drukpers (boeken, kranten, ...) hét middel bij uitstek was om meningen te uiten, zijn er vandaag tal van andere vormen om zijn mening te uiten. Dus rijst de vraag of de hoge bescherming van de vrijheid van meningsuiting kan en mag beperkt worden tot de 'drukkers' in traditionele zin van het woord. Een geschrift op internet is gelijk te stellen met 'drukkers'¹. En wat dan met de audiovisuele media, die gemeenzaam de 'gesproken en beeldpers' worden genoemd maar waar geen drukpers aan te pas komt? En wat dan met alle andere uitingen via het gesproken woord, beeld of internet van individuele burgers?

Tegelijkertijd kan men opwerpen dat men op die wijze een *de facto* straffeloosheid instelt, wanneer men voor misdrijven, bijvoorbeeld op het internet, een jury zou moeten instellen. Omwille van de zwaarte van de procedure die gepaard gaat met het instellen van een jury, zijn er

---

¹ Hof van Cassatie, 6 maart 2012, www.diversiteit.be

stemmen te horen die vinden dat een dergelijke bescherming vandaag de dag niet meer aangewezen is, of in elk geval niet voor specifieke vormen van drukpersmisdrijven. Net om die reden werd dit artikel in 1999 herzien.”

2. De laatste zinsnede, namelijk ‘behoudens voor drukpersmisdrijven die door racisme of xenofobie ingegeven zijn.’ werd inderdaad toegevoegd door de grondwetswijziging van 7 mei 1999. Het oogmerk van deze wijziging was om drukpersmisdrijven die ingegeven zijn door racisme of xenofobie niet ongestraft te laten.

Maar daar stelt zich een tweede probleem. In 1999 had België enkel de antiracismewet, waardoor het evident was om enkel drukpersmisdrijven ingegeven door racisme of xenofobie te correctionaliseren. Met o.m. de wet van 25 februari 2003, later vervangen door de wetten van 10 mei 2007 (die ook de antiracismewet hervormen) zijn er vandaag in totaal 19 beschermde gronden. Naast racisme en xenofobie geven vooral geloof- en levensbeschouwing en seksuele geaardheid aanleiding tot strafbare haatboodschappen, dus tot drukpersmisdrijven. Om die laatste te vervolgen, moet er echter een jury ingesteld worden, waardoor deze misdrijven *de facto* niet vervolgd worden en ongestraft blijven. De grondwet biedt dus niet dezelfde bescherming aan burgers tegen wie aangezet wordt tot geweld, discriminatie of haat op grond van hun geloof- en levensbeschouwing of op grond van hun seksuele geaardheid, dan wanneer deze misdrijven zijn ingegeven door racisme en xenofobie. Daar is eigenlijk geen verantwoording voor te geven.

Invalshoek

Het Centrum wenst hier geen politiek standpunt in te nemen noch te raken aan de bescherming van de pers maar enkel aan te tonen dat de huidige wetgeving een belemmering kan vormen om het verspreiden van bepaalde haatboodschappen tegen te gaan, aan te pakken of gerechtelijk te veroordelen. Het gaat hier immers helemaal niet om de ‘pers’ in de eigenlijke zin van het woord. Overigens de pers als dusdanig geniet evenzeer de bescherming van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens².

---

² Arrest Jersild vs. Denemarken, dd. 23 september 1994.

Historiek

Artikel 150 van de Grondwet komt al verschillende keren voor op het lijstje van artikelen die dienen herzien te worden, meestal zonder of met bijzonder weinig commentaar³.

Situering van de problematiek

De evolutie van de sociale media en de rechtspraak van het Hof van Cassatie⁴ maakt dat het onmogelijk is om in te gaan tegen uitspraken die aanzetten tot haat, discriminatie en geweld en die dus bij wet verboden zijn.

Wanneer de verspreiding gebeurt via beeldmateriaal kan wel opgetreden worden. Recente voorbeelden hiervan zijn de verschillende zaken die lopen of liepen tegen medestanders van Sharia4Belgium die hun haatboodschappen betreffende verschillende beschermde criteria verspreidden via filmmateriaal maar waarbij het niet mogelijk zou geweest zijn op te treden mochten ze diezelfde boodschap in een geschrift verspreid hebben.

Maar voor andere situaties, met name wanneer de haatboodschappen schriftelijk gebeuren staat de burger machteloos.

Een paar voorbeelden⁵:

- *"Nog iets om op te schijten: moslimpijpster [naam van persoon]"* (als commentaar op iemand die bevriend is met een moslim)
- *"Ik vermoord homo's voor de fun"* (op een Facebook-pagina)

Een aantal jaar geleden was er grote commotie over het boek 'De weg van de islam' dat opriep "om homo's te doden door hen van het hoogste gebouw te werpen, met het hoofd naar beneden".

Deze passage zet aan tot haat en geweld. Gelovige moslims worden immers opgeroepen om homo's te doden⁶. Het is dan bijzonder moeilijk om aan een vereniging die de belangen van holebi's behartigt of aan een betrokken individu uit te leggen dat er praktisch gezien niet kan opgetreden worden omdat dergelijke situatie ressorteert onder de bevoegdheid van een Hof van Assisen dat voor dergelijke zaken slechts één maal werd samengeroepen⁷.

Daarenboven is dit gebrek aan mogelijke bestraffing in strijd met de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat oordeelde dat

---

³ Zie o.m. Verklaring tot herziening van de Grondwet BS. 2 mei 2007, 2de uitgave, p. 23370 en BS. 7 mei 2010, 2de uitgave, p. 25763; zie ook toespraak van Prof. F. Delperée, Centre Perelman 10 december 2012, "Les articles 25 et 150 de la Constitution. Liberté de presse et neutralité technologique".

⁴ Cass., 6 maart 2012, www.diversiteit.be ; Cass., 29 oktober 2013, juridat, P.13.1270.N

⁵ Zoals opgesomd in een opiniestuk van de heer Jozef DE WITTE, Directeur van het Centrum, naar aanleiding van een campagne gevoerd door Kif Kif, De Morgen, 4 februari 2014.

⁶ Zie brochure « Discriminatie van holebi's », p. 16, www.diversiteit.be

⁷ Zie o.m. Hof van Assisen van Bergen dd. 28 juni 1994, www.diversiteit.be

discriminaties op grond van seksuele geaardheid, en dus a fortiori aanzetten tot haat, discriminatie en geweld, even ernstig zijn als discriminaties op basis van zogenaamde raciale gronden⁸.

Mogelijke aanpak⁹

Om hieraan te verhelpen zijn drie opties mogelijk:

1. Een aantal gronden opnemen onder de correctionalisering.

Dit lijkt de eenvoudigste oplossing. Op basis van hetzij de meldingen die het Centrum ontvangt, hetzij Richtlijn 2000/78/EU, een uitbreiding van de correctionalisering voorzien in artikel 150 van de Grondwet naar de gronden: leeftijd, seksuele geaardheid, handicap, geloof of overtuiging. Ook het criterium geslacht dient in aanmerking genomen te worden. Een probleem dat zich dan evenwel kan voordoen is een invoering van een discriminatie tussen de beschermde criteria. Waarom voor sommige criteria een correctionalisering invoeren en voor anderen niet¹⁰? Criteria verschillend behandelen is niet uitgesloten maar dient degelijk verantwoord te worden¹¹, zo niet bestaat het risico op een aanvechting voor het Grondwettelijk Hof wegens schending van het gelijkheidsbeginsel.

2. Alle gronden die in de wet voorkomen opnemen voor correctionalisering.

Deze aanpak levert geen problemen op inzake de mogelijke discriminatie tussen beschermde criteria maar holt 'an sich' het artikel 150 wel uit gelet op het aantal beschermde criteria die in de Belgische wetgeving, in de ruime zin van het woord, voorzien zijn. Komt de persvrijheid dan in het gedrang?

3. Opheffing artikel 150 Grondwet?

De vraag die zich dan opdringt is of het artikel 150 van de Grondwet als dusdanig nog zin heeft, het dateert immers van een periode dat informatie / meningen / persartikels verspreiden enkel mogelijk was via drukpers, terwijl nu tal van geschriften **niet** uitgaan van de 'beroepspers' maar van eenieder die via een schriftelijke boodschap haat verspreidt. Wat moet er, gelet op de recente cassatierechtspraak, gebeuren als de boodschap vergezeld is van ondertitels? Is het dan beeld of tekst?

---

⁸ Smith en Grady vs. Verenigd Koninkrijk dd. 27 september 1999; Vejdeland en anderen vs. Zweden dd. 9 februari 2012.

⁹ Voor een grondige en samenvattende analyse zie D. VOORHOOF, "De notie drukpersmisdrijf van de 19de naar de 21ste eeuw: internetmedia, weblogs en websites zijn ook drukpers!", AM 2012/2-3, 254-259, in bijlage.

¹⁰ Zie hierover D. VOORHOOF, « Weblogs en websites zijn voortaan ook drukpers », De Juristenkrant 2012/246, 4-5.

¹¹ Arbitragehof, dd. 6 oktober 2004, 157/2004.

Moet er en kan er een opsplitsing gemaakt worden tussen de beschermingsgraad van perslieden en andere burgers die hun mening ventileren? In welke mate kan artikel 150 van de Grondwet herzien worden, met andere woorden welke waarborgen dienen ingebouwd te worden om niet met censuur geconfronteerd te worden, zonder een mogelijke strafbaarheid van haatboodschappen praktisch onmogelijk te maken?

De drie opties roepen vragen op maar het lijkt aangewezen om artikel 150 van de Grondwet opnieuw open te stellen voor wijziging. Na een grondig en sereen debat, en zonder te vervallen in een gedachtenpolitie en censuur, kan het Parlement dan beslissen hoe om te gaan met het strafbaar aanzetten tot geweld, discriminatie en haat.